

וכשפייט רבי אלעזר 'וחיות אשר הנה' ליחכה אש סביבותיו. (מ"א ס"ח)
אלמנה עניה באה בוכיה לפני הגאון ה"כוכב מיעקב" וסיפרה שבעל הבית שלה, מעשירי העיר, הודיע שאם לא תשלם את חובה ישליך אותה ואת ילדיה מדירתו, ואינה יודעת מה לעשות. שלח הרב שליח לעשיר לדבר על לבו: "הלא ברשותך דירות רבות, האם על דירה אחת שלא שילמו תוציא אלמנה וילדיה מהבית? אלא וותר לה". אך הלה לא הסכים לשמוע על כך. הימים היו ימי עשרת ימי תשובה, ובהגיע יום הכיפורים הגיע העשיר להתפלל בבית מדרשו של ה"כוכב מיעקב", ועמד ליד הרב מטשיבין שהיה עדיין ילד קטן. והנה, לפני שהתחילו לומר את הפיוט הארוך בקדושה שבו מוזכר פעמים רבות 'אש', אמר העשיר: "בעריש'ל, לך אמור לאבין - כל כך הרבה יצורות יש, האם אי אפשר לוותר על אחד מהם..." כאשר הרמז ברור! אותו עשיר היה משוכנע שעל פיוט כה חשוב לא יוכל ה"כוכב מיעקב" לוותר.

סיפר הרב מטשיבין: "מיד רצתי לאבי וסיפרתי לו את דברי העשיר. אבא ניגש לש"ץ והורה לו לדלג על אותו פיוט. במוצאי יום הכיפורים שלח העשיר לומר ל"כוכב מיעקב" שהוא מוותר לאלמנה על דמי השכירות. סיפר רבינו, שבאותו הרגע שהלה הודיע על ויתור החוב, אצו רצו הוא ואחיו רבי נחום לבית האלמנה, כל אחד ניסה להשיג את השני, כדי שהוא יהיה זה שיזכה לבשר לאלמנה שחובה נמחק!!!

יום כיפור בעיירה קפוליה. לאחר תפילת מוסף נעלם הגאון רבי אליהו גולדברג, חתנו של הרב, הגאון רבי יקותיאל זיסקינד. החלו מחפשים אחריו, מצאווה בבית החולים היהודי העירוני, כשהוא בוקע עצים ומכין מרק לחולים. החזירוהו לבית הכנסת והביאוהו לפני רב העיירה, אמר הרב: "אברך צעיר זה מבייש את זקנותנו, כי יותר מכולנו יודע הוא כיצד עובדים את הבורא ביום קדוש זה". (לפרקים)

אמר רבי ישראל סלנטר: "העצה היחידה לזכות בדין, היא להיות איש שרבים צריכים לו!" ואמר הסבא מקלם: "זהו 'וכולן נסקרים בסקירה אחת!' דאע"פ שדנים כל אחד לבדו, עצם הדין הוא עד כמה האדם שייך לכלל". (דעת חכמה ומוסר" ח"ב)

"רבים צריכים לו" הוא לאו דווקא עסקן ציבורי, אלא נושא בעול עם הרבים, אף שהוא יושב בארבע אמותיו. אדם שהוא דמות של יהודי אמיתי - הוא אדם שהרבים צריכים לו - הוא אינו חי רק לעצמו! (עלי שור" ח"ב)

מעשה נחמד ל"שבת שובה"

הגאון ר' ישי עמרם מילר הי"ד שכיחן ברבנות טלגד בהונגריה היה נואם מחונן. רבנותו כללה כפרים מסביב שקיבלו את מרותו. מעשה מעניין אירע ביהודי שהתגורר בין אותם כפרים. ב"שבת שובה" שירך את רגליו בבוץ ובגשם עד לכפר בו דרש הרב. אלא שבשבת קודמת דרש הרב בכפר ברוד ואותו יהודי הגיע גם לשם לשמוע דרשתו. הרב שהתכוון למסור את אותה דרשה הופתע לראותו, שינה תוכניתו והחל לומר דרשה אחרת. אלא שלאחר הדרשה ניגש אליו היהודי ואמר: "רבי, יש לי מעט תרעומת עליכם, כיון ששמעתי את הדרשה בשבוע שעבר ונהנתי מאד, על כן טרחתי בגשם וברוח לבוא לשמוע את הדרשה פעם נוספת ואילו עתה שמעתי דרשה אחרת לגמרי..." (עלי זכרון" 30)

כתב מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך: בתפילת יום הכיפורים כשמבקשים "ורוח קדשך אל תיקח ממני", יש לכוון גם על כך שיזכה להשאר במדרגה זו של "רוח קדשך", כי כל אדם זוכה ביום זה לרגע של רוח הקודש, לכן יש לו להתחנן ולבקש שיזכה להשאר בכך! (יהודי כ"י יומא)

הקשיבו לאיתותים מלמעלה!

סיפר ידידי, המרצה הרה"ג רבי דוד ברוורמן: "שאלתי פעם אברך יקר ומיוחד, בן עליה, מה הביאו לחזור בתשובה. על פניו לא היתה לו כל סיבה, משפחה תומכת, קצין בוגר סירת, פרנסה טובה, ערב קבלת תואר באוניברסיטה.

הוא סיפר סיפור מדהים: 'לאחר הצבא נסעתי להודו. יום אחד נתקפתי בוירוס ואושפזתי בבית חולים. המצב לא היה טוב, והרופאים אסרו עלי לאכול ולשתות במשך יממה, צום מוחלט כדי לנקות את הגוף.

במהלך כל אותו היום ניסיתי ליצור קשר עם הבית, אך לא היתה תגובה, לא בבית ולא בסלולרי. התחלתי לדאוג שמא ארע משהו ולכן אני לא מצליח ליצור עמם קשר.

רק למחרת הצלחתי ליצור קשר עם אמי, ושאלתי אותה בדאגה אם קרה משהו, שכל יום האתמול ניסיתי להשיגם ואין כל תגובה. "אתמול היה כיפור" השיבה לי אמי בפליאה... בהודו אין יום ואין לילה, אין לוח שנה, חיים מעל ובעיקר "מתחת" הזמן, לא היה לי מושג איזה יום ואיזה חודש עכשיו.

הרגשתי שזהו איתות משמים, הייתי בחור חילוני אבל דבר אחד נשאר לנו במשפחה "יום כיפור", על זה לא היינו מוותרים, מעולם לא אכלתי ביום כיפור. האיתות הזה, המחלה שפקדה אותי על מנת שלא אכניס שום דבר לפי באותו יום כיפורים, הביא אותי לשוב בתשובה שלימה!" (נר לשולחן שבת)

גמ'ח: עייסות, מאוירים, מפזרי חום, דולרים, מכשירי אינהלציה, לחץ דם, סירים, מכונות תספורת, ויטמינים, תרופות, ועוד

3/10

”חסד בראש השנה זה גם ענין גדול!”

את הסיפור הבא סיפר ידידי, אברך יקר שבמשך שנים התפלל בימים נוראים במנין חניכי ישיבתו. והנה התבטל המנין. עלה בדעתו לנסוע עם משפחתו לראש השנה לישיבה. אשתו אמרה שהדבר קשה עליה. הסתפק מה לעשות, התייעץ בשכנו, תלמיד חכם נכבד. וזה סיפורו: “במשך שנים רבות התפללתי בימים נוראים בישיבת פוניבז'. לא תארתי לעצמי שאפשר להתפלל במקום אחר, לא היה שייך אצלי אחרת, הקהל הרב, תלמידי חכמים, התפילה המיוחדת, עוצמה, התרגשות והדברים ידועים וברורים.

לפני כעשרים שנה, דודי זקני, הרה"ג צב"ו, בערוב ימיו בשל מחלתו שהה בעיר לא דתית ועלה צורך להיות איתו בראש השנה. ההתלבטות לא היתה קלה, לוותר על התפילה בישיבה ולהיות במקום רחוק. שאלתי את מרן הגאון רבי אהרן לייב שטיינמן על כך, וזו היתה תשובתו: “חסד בראש השנה זה גם ענין גדול!” בירתתי היכן יש מניינים בעיר ההיא. שמחתי לשמוע שיש שם מנין של בני ישיבות. אך כשביררתי על רמת המנין הבנתי שאצלם ראש השנה זה כמו עוד יום טוב...

לא שיערתי מה זה אומר... שניים מתוך הקהל של חמש עשרה מתפללים ענו להגדרה של יוצאי ישיבות... הרגשתי נפילה איומה, מהיכל הישיבה בו אלפי אנשים הזועקים ומתחננים, אל מנין שכזה... מה אעשה? “עצמתי את עיני ואמרתי “אני מתפלל עם הקב"ה!”

סיים תלמיד חכם ואמר בחום: “כזה ראש השנה לא היה לי, לא לפני ולא אחרי!!!”

מעשה בחתן צעיר, רבי הלל הורביץ שהשתוקק לנסוע מביתו להסתופף בצל גדול הדור בימים הנוראים, אך חותנו שהחזיקו על שולחנו מחה בו באומרו: “הרי נאמר 'נקי יהיה לביתו שנה אחת' ואיך תעזוב את אשתך הצעירה!?” טען לעומתו החתן, שמעולם לא נמנעו מלנסוע לגדולי הדור גם בשנה ראשונה, כולם נוסעים... פסק רבי שאול בראך שכל האיסור המובא בספר החינוך לחתן לנסוע חוץ לעירו, הכוונה לימים רבים ולא למספר ימים, אך מכיון שאדם מצווה לכבד את חמיו וכל שכן המחזיקו, מן הראוי שלא לעשות נגד רצונו, לכן יסע ליום כיפור בלבד. (”וישאל שאול” אהע"ז א)

ניצוצות

בעשרת ימי תשובה, עבר הגאון רבי אהרן לייב שטיינמן סמוך לחנות ידועה בבני ברק. היתה שם מוזיקה בקול רעש גדול... “תזמורת באמצע היום!?” תמה רבינו... הסבירו לו שזו חנות שכך דרכה לפרסם את עצמה. המשיך ותמה: “הרי רבינו יונה אמר שיש לסגור את החנויות בימים אלו – “מה נואלו היוצאים לפעלם ועבודתם עדי ערב, בימים הנוראים ימי הדין והמשפט, ואינם יודעים מה יהיה משפטם!” (נר לשולחן שבת”)

סיפר הגאון רבי יואל קלופט שפעם דיבר עם ה”חזון איש” בנוגע למאמץ להציל ילדים פליטי שואה, לקרבם ליהדות, ותמה: “מה כבר יצא מהם, יהודי של יום כיפור!?” אמר לו מרן: “מה אתה שח? הרי יהודי של יום כיפור זה שווה מאד”. (”יבוא מלך הכבוד”)

סיפר הג"ר יהודה פרנקל: “זכורני אצלנו בקרית ים, היה רופא לא דתי, שבתזמון מזוייק היה מגיע ל”זכור”, עומד בפתח בית הכנסת אומר ‘זכור’ ועוזב. באותן שנים לא היו לוחות זמנים... לתפילת נעילה בבית הכנסת המרכזי היו מגיעים שלושת אלפים אנשים שהתאספו מסביב, לחזן היה קול אדיר!” (נר לשולחן שבת”)

סיפר הרב מטשיבין על פחד ימי הדין שראה אצל אביו בימים הנוראים, שהיה בוכה בעת לימודו בהלכות תשובה לרמב”ם בדמעות שלישי שנחרטו עמוק בלבו. שלושים שנה אחר פטירתו עדיין היו ניכרות דמעותיו על דפי הרמב”ם. (”שר התורה”)

כשהייתי ב”שנה ראשונה” אחר החתונה, עם כניסת יום כיפור נכנסתי לביתו של הגאון רבי חיים קניבסקי לבוש קיטל. רבי חיים אמר לי ‘תוריד את הקיטל!’ והחל לפתוח לי את הכפתורים... אמרתי: “אבל אשתי לא נמצאת בבני ברק, היא לא מקפידה, אין לי פה בגדי יום טוב”. אך רבי חיים אמר בתוקף: “אתה לא נכנס לבית הכנסת עם זה, זה עושה קיטרוג!”

בשנה לאחר מכן אבי נפטר, לפני יום כיפור נכנסתי אל רבי חיים ואמרתי: “רבי, אין מי שיברך אותי”. השיב רבי חיים: “אמא במקום אבא!” (נר לשולחן שבת” מפי ידידי הרה”ג ש”ו)

אציין בזה כי בירושלים נהגו גם בשנה ראשונה ללבוש קיטל. (נר”)

סיפר הגאון רבי גרשון אדלשטיין: הש”ץ בוולוז'ין בימים נוראים היה בעל מעלה. בתפילת ערבית של יום כיפור הניח אצבע בגמרא ובין “יעלה” ל”יעלה” למד.

(נר לשולחן שבת”)

ניגשו אל המהר”ם שיק קודם נעילה וכיבדוהו שיתפלל, ירד לפני התיבה והתפלל נעילה בניגון של גמרא!

(”שיח זקנים”)

הגאון רבי אלחנן וסרמן היה מגיע להתפלל בקלם בימים נוראים אחר פטירת רבו ה”חפץ חיים”. בקלם נהגו להעלות לתורה בשם הפרטי בלבד ולא אמרו יעמוד הרב או רבי. כשהגיע רבי אלחנן לא רצו לשנות ממנהגם, מאידך, חששו לקרוא לו בשמו הפרטי, על כן אמרו לו שיעלה לתורה בלי שקוראים לו... (”לקט רשימות”)

סיפר הג”ר נחום אבא גרוסברד כי בדרכו לבימה היה מתפתל כנחש, שלא לדחוף את המתפללים אפילו מעט! (נר לשולחן שבת”)

”שאלתי את הגאון רבי חיים קניבסקי מדוע לא אומרים י”ג מידות בעת פתיחת הארון ביום כיפור שחל בשבת, הרי בליל יום כיפור ובנעילה אומרים י”ג מידות אף על פי שחל בשבת.

”והשיבני בשאלה: האם אומרים אבינו מלכנו בנעילה? ועניתי בחיוב, ושאלני: אם כן מדוע לא אומרים גם בשחרית? אלא דהנה בשבת אסרו לומר תחנונים חוץ ממקום שיש חולה מסוכן היות זה צורך גדול, וראש השנה ויום הכיפורים נחשבים כחולה מסוכן, לכן קבעו לומר, ומכל מקום השאירו חלק מהמקומות שלא לומר כדי שנזכור ששבת היום ומעיקר הדין אסור לומר.”

(סדר ימים נוראים” מהרה”ג אל”כ)

בתקופת ההמתנה לפני מלחמת ששת הימים כאשר אימה וחרדה אחזו את יושבי ארץ הקודש, כינס הגאון רבי אברהם צדוק את תושבי שכונתו “קרית בנימין”, העמיד שני ילדים יתומים שאביהם נרצח בידי מסתננים, והורה להם לפתוח בתפילת “אבינו מלכנו”, הדבר זעזע את הציבור ונעו אמות הסיפים לקולם.

(”שתילי יתים” טבת תשס”ט)

בשל מחלת האסטמה הקשה בה לקה, היה הגאון רבי אברהם נח פאלי חולה שיש בו סכנה, שהוכרח לאחוז במצות “וחי בהם”. באכילה ביום הכיפורים, ובעשיית מוגמר על גבי גחלים בשבת, כדי להקל עליו את הנשימה, עד שהיו הבריות קוראות עליו “הצדיק שמעשן בשבת ואוכל ביום כיפור...” (”ר’ הירש”)

סיפר הגאון רבי אליהו אבא שאול: פעם נכנס במוצאי יום כיפור למור אבי אברך עם בנו כבן שש כדי שהרב יברך אותו שיתרפא ממחלת הצליאק. היו שם על השולחן כמה עוגיות, לקח מור אבי עוגיה ונתן לילד, האבא הזדעזע למראה עיניו...

אמר לו מור אבי: “אל תדאג!” הילד אכל. ומאז המחלה נעלמה כלא היתה. (תפארת ציון”)